

MALE A STREDNE PODNIKANIE 2020



TRENČIANSKY
SAMOSPRÁVNY KRAJ



Bratislava, 2021



EURÓPSKA ÚNIA
Európsky fond regionálneho rozvoja
OP Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020



MINISTERSTVO
DOPRAVY A VÝSTAVBY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY



MINISTERSTVO
HOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Vydavateľ:

Slovak Business Agency

© SBA, Bratislava, 2021

Všetky práva vyhradené. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

Obsah

Zoznam grafov, tabuliek a obrázkov	3
Úvod	4
1 Ako sú definované malé a stredné podniky	5
2 Stav a vývoj početnosti MSP	6
3 Rodová a veková štruktúra FO - podnikateľov	11
4 Vznik a zánik podnikateľských subjektov	14
5 Finančné ukazovatele MSP	17
6 Postavenie MSP v zahraničnom obchode	19
7 High-tech ukazovatele MSP	21
Zhrnutie	24
Prílohy	26

Zoznam grafov, tabuliek a obrázkov

Grafy:

Graf 1: Štruktúra MSP na Slovensku podľa krajov, 2020.....	7
Graf 2: Vývoj počtu MSP v krajoch SR, 2005-2020	7
Graf 3: Štruktúra MSP podľa právnych foriem v TSK a SR.....	7
Graf 4: Miera podnikateľskej aktivity podľa krajov, 2020	8
Graf 5: Štruktúra FO – podnikateľov podľa právnej formy TSK a SR, 2020.....	9
Graf 6: Štruktúra MSP – právnických osôb podľa právnej formy TSK a SR, 2020	9
Graf 7: Odvetvová štruktúra MSP v TSK a SR, 2020.....	10
Graf 8: Vývoj počtu žien FO – podnikateliek a ich podielu na celkovom počte FO podnikateľov v TSK	11
Graf 9: Podiel žien na celkovom počte FO – podnikateľov podľa krajov SR, 2020.....	12
Graf 10: Zastúpenie žien podľa odvetví v TSK a SR, 2020.....	12
Graf 11: Podiel mladých a seniorov medzi FO – podnikateľmi podľa krajov SR, 2020	12
Graf 12: Veková štruktúra FO – podnikateľov podľa pohlavia v TSK, 2020.....	12
Graf 13: Miera vznikov MSP podľa krajov, 2020.....	14
Graf 14: Počet vzniknutých MSP podľa krajov, 2008-2020	15
Graf 15: Miera zánikov podnikateľských subjektov podľa krajov, 2020.....	15
Graf 16: Čistý prírastok podnikateľských subjektov v Trenčianskom kraji, 2008-2020	16
Graf 17: Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa krajov, 2019	17
Graf 18: Štruktúra vývozu podľa veľkosti vyvážajúcich, 2019	19
Graf 19: Podiel MSP na objeme vývozu podľa krajov, 2019.....	20
Graf 20: Podiel vyvážajúcich MSP na 100 aktívnych MSP podľa krajov a ich počet, 2019	20
Graf 21: Podiel MSP na objeme dovozu podľa krajov, 2019.....	20
Graf 22: Vývoj početnosti MSP v high-tech sektoroch v TSK, 2016 - 2020.....	21
Graf 23: Podiel MSP v high-tech odvetviach na celkovom počte MSP v odvetviach priemyselnej výroby a služieb, 2020.....	22
Graf 24: Štruktúra MSP v odvetví priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne výroby v TSK.....	23
Graf 25: Štruktúra MSP v odvetví služieb podľa poznatkovej náročnosti v TSK	23

Tabuľky:

Tabuľka 1: Podnikateľské subjekty so sídlom v TSK, 2020	6
Tabuľka 2: Počet a štruktúra MSP v okresoch TSK, 2020.....	8
Tabuľka 3: Finančné ukazovatele MSP v TSK, 2015-2019.....	18
Tabuľka 4: Rozdelenie sektorov priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne priemyselnej výroby na základe klasifikácie SK NACE	26
Tabuľka 5: Rozdelenie sektorov služieb podľa znalostnej intenzity a technologickej úrovne služieb na základe klasifikácie SK NACE	27

Obrázky:

Obrázok 1: Miera podnikateľskej aktivity MSP v TSK, 2020.....	9
--	---

Úvod

Rozvoj malého a stredného podnikania je jedným zo základných predpokladov zdravého ekonomického vývoja miest, obcí, regiónov i celej krajiny. Malé a stredné podniky na Slovensku tvoria 99,9 % podiel z celkového počtu podnikateľských subjektov, poskytujú v podnikovej ekonomike pracovné príležitosti takmer trom štvrtinám (74 %) aktívnej pracovnej sily a podieľajú sa viac ako polovicou (55 %) na tvorbe pridanej hodnoty. 97 % malých a stredných podnikov tvoria mikropodniky zamestnávajúce menej ako 10 zamestnancov.

Trenčiansky samosprávny kraj patrí svojou rozlohou a počtom obyvateľov medzi menšie kraje Slovenska. Na základe ekonomickej štruktúry kraja ho možno charakterizovať ako priemyselný región. Má dlhú tradíciu najmä v oblasti strojárskoho, textilného, chemického a gumárskeho priemyslu. V súčasnosti sa radí medzi ekonomicky najsilnejšie kraje Slovenska. Z pohľadu malého a stredného podnikania sa však Trenčiansky samosprávny kraj dlhodobo vyznačuje najnižším počtom registrovaných malých a stredných podnikov v SR.

Cieľom štúdie je, prostredníctvom prezentácie základných kvantitatívnych ukazovateľov, komplexne zhodnotiť stav a vývoj sektora malého a stredného podnikania v Trenčianskom samosprávnom kraji do roku 2020. Použité ukazovatele sú vyhodnocované z krátkodobého a dlhodobého vývoja v komparácii s ostatnými kraji a celým Slovenskom. Štatistické údaje o MSP sú hodnotené v závislosti od jednotlivých právnych foriem, veľkostných kategórií a odvetvového členenia. Finančná výkonnosť malých a stredných podnikov v kraji je zhodnotená prostredníctvom základných finančných ukazovateľov. Konkurenčná schopnosť MSP na zahraničných trhoch je posudzovaná podľa ich zahranično-obchodných aktivít.

1 Ako sú definované malé a stredné podniky

Európska komisia (EK) definuje podnik ako subjekt, ktorý vykonáva hospodársku činnosť, bez ohľadu na jeho právnu formu. Určujúcim faktorom je pritom hospodárska činnosť, nie právna forma. Z tohto dôvodu možno podľa EK medzi podniky zaradiť samostatne zárobkovo činné osoby a rodinné podniky, ktoré vykonávajú remeselnícke alebo iné činnosti, obchodné spoločnosti, partnerstvá alebo združenia, ktoré pravidelne vykonávajú hospodársku činnosť.

Na základe odporúčania Európskej komisie 2003/361/ES o definícii MSP sa do skupiny malých a stredných podnikov zaraďujú podnikateľské subjekty, ktoré zamestnávajú menej ako 250 osôb, a ktorých ročný obrat nepresahuje 50 miliónov Eur a/alebo celková ročná súvaha nepresahuje 43 miliónov Eur¹. Jednotlivé veľkostné kategórie MSP sú určené podľa hraničných hodnôt vyššie uvedených kritérií, pričom rozlišujeme tri kategórie:

	 Mikropodnik	 Malý podnik	 Stredný podnik
 Zamestnanci	< 10	< 50	< 250
 Ročný obrat	≤ 2 mil. Eur	≤ 10 mil. Eur	≤ 50 mil. Eur
 Bilančná suma	≤ 2 mil. Eur	≤ 10 mil. Eur	≤ 43 mil. Eur

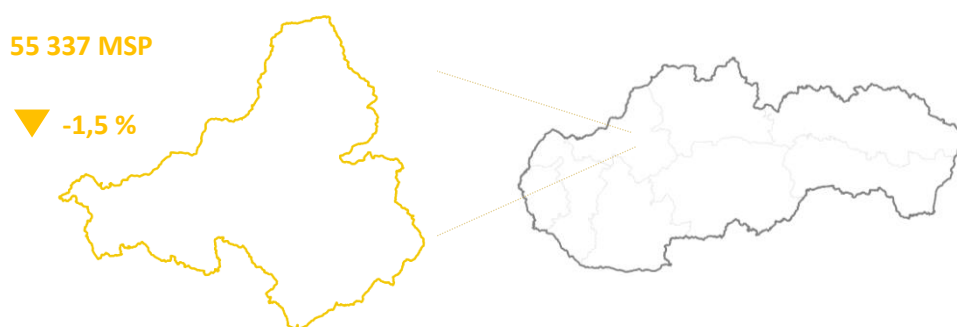
V tomto materiáli je pri všetkých ukazovateľoch uplatňované kritérium členenia podnikateľských subjektov do jednotlivých kategórií MSP – počet zamestnancov. Výnimku predstavujú len finančné ukazovatele, pri ktorých je okrem kritéria počtu zamestnancov zohľadňovaná aj výška ročného obratu.

Hodnotenie stavu sektora malých a stredných podnikov v tejto publikácii vychádza zo spracovania údajov pochádzajúcich zo zdrojov Štatistického úradu SR (ŠÚ SR) a DataCentra. Štatistické informácie uvedené v materiáli predstavujú výber z podrobnejších hodnotení jednotlivých aspektov podnikania MSP, ktoré sú prezentované vo forme osobitných štatisticko-analytických výstupov vydávaných SBA (Postavenie MSP v zahraničnom obchode SR, Analýza rodovej a vekovej štruktúry FO - podnikateľov, Vznik a zánik podnikateľských subjektov v SR, Analýza finančných ukazovateľov MSP).

¹ Odporúčanie Európskej komisie 2003/361/ES o definícii MSP dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2003/361/oj>

2 Stav a vývoj početnosti MSP

Trenčiansky samosprávny kraj disponoval v roku 2020 najnižším počtom MSP zo všetkých krajov na Slovensku. Na konci roka bolo na území kraja registrovaných 55 337 aktívnych podnikateľských subjektov, ktoré možno začleniť do veľkostnej kategórie malých a stredných podnikov. Pandémia Covid-19 a následné prijímanie opatrení za účelom zamedzenia ďalšieho šírenia vírusu sa zásadne podpísali na medzoročnom vývoji početnosti MSP v kraji. V porovnaní s rokom 2019 došlo k medzoročnému poklesu MSP o 1,5 %, resp. 848 subjektov. Na celom Slovensku sa početnosť MSP zvýšila len minimálne o 0,3 %. Z pohľadu jednotlivých veľkostných kategórií podnikov tvorili **najväčší podiel mikropodniky - 96,9 %**. Nižšie zastúpenie dosiahli malé (2,4 %) a stredné podniky (0,6 %). Štruktúra MSP podľa veľkostných kategórií podnikov tak zodpovedá celonárodným hodnotám. Okrem MSP malo v Trenčianskom kraji svoje sídlo aj 74 veľkých podnikov, čo predstavuje približne 0,1 % všetkých aktívnych firiem registrovaných v kraji.



Tabuľka 1: Podnikateľské subjekty so sídlom v TSK, 2020

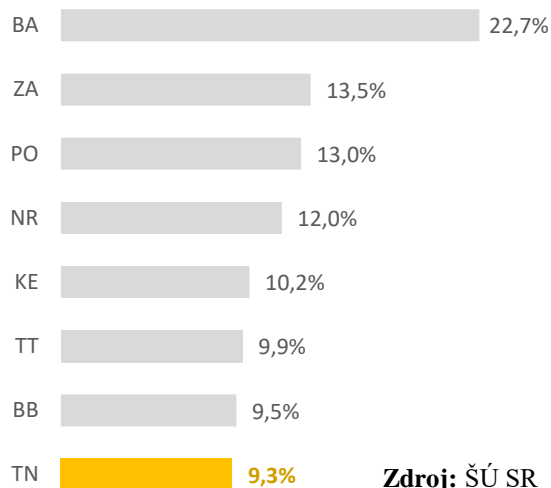
Veľkostné kategórie / právne formy	Podniky	Živnostníci	Slobodné povolania	SHR	Spolu	
					Abs.	Podiel v %
Mikropodniky (0 - 9)	18 475	32 701	2 317	214	53 707	96,9%
Malé podniky (10 - 49)	1 223	95	0	0	1 318	2,4%
Stredné podniky (50 - 249)	308	4	0	0	312	0,6%
Veľké podniky (250 a viac)	74	0	0	0	74	0,1%
Spolu MSP (0 - 249)	20 006	32 800	2 317	214	55 337	99,9%
Spolu podnikateľské subjekty	20 080	32 800	2 317	214	55 411	100,0%

Zdroj: ŠÚ SR, spracované SBA

MSP registrované na území Trenčianskeho kraja tvorili len 9,3 % všetkých aktívnych MSP na Slovensku. Najviac MSP sa koncentruje na území Bratislavského kraja, kde sídli približne každý piaty (22,7 %) aktívny malý a stredný podnik na Slovensku. Z dlhodobého hľadiska sa počet aktívnych MSP v TSK zvyšuje. Tento vývoj platí prakticky pre všetky kraje na Slovensku. **Od roku 2005 sa počet MSP v kraji zvýšil o 17,5 %**. Uvedený rast je najpomalší zo všetkých krajov. Na celom Slovensku sa početnosť MSP počas rovnakého obdobia zvyšovala dynamickejšie - o 39,5 %. Najdynamickejší rast počtu MSP v TSK bol zaznamenaný ešte v období pred finančnou a hospodárskou krízou z roku 2008. V období 2005 až 2008 sa počet aktívnych MSP v kraji zvýšil približne o pätinu (21,9 %, resp. o 10 293 MSP). Podobným tempom sa zvyšoval počet MSP napr. v Žilinskom kraji. V ostatných krajoch však dosahoval rast počtu MSP ešte vyššiu dynamiku. Rast početnosti MSP v TSK sa výrazne

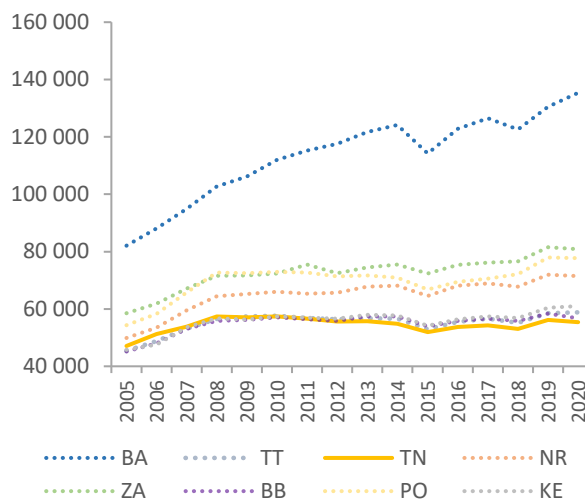
spomalil, resp. až zastavil, začiatkom globálnej krízy, ktorá sa na Slovensku najvýraznejšie prejavila v roku 2009. V období od roku 2009 do roku 2020 sa počet MSP v kraji znížil o 2,9 %, resp. 1 671 subjektov. Pre porovnanie, za rovnaké obdobie vzrástla početnosť MSP v Žilinskom kraji o 12,7 % a na celom území Slovenska o 10,5 %.

Graf 1: Štruktúra MSP na Slovensku podľa krajov, 2020



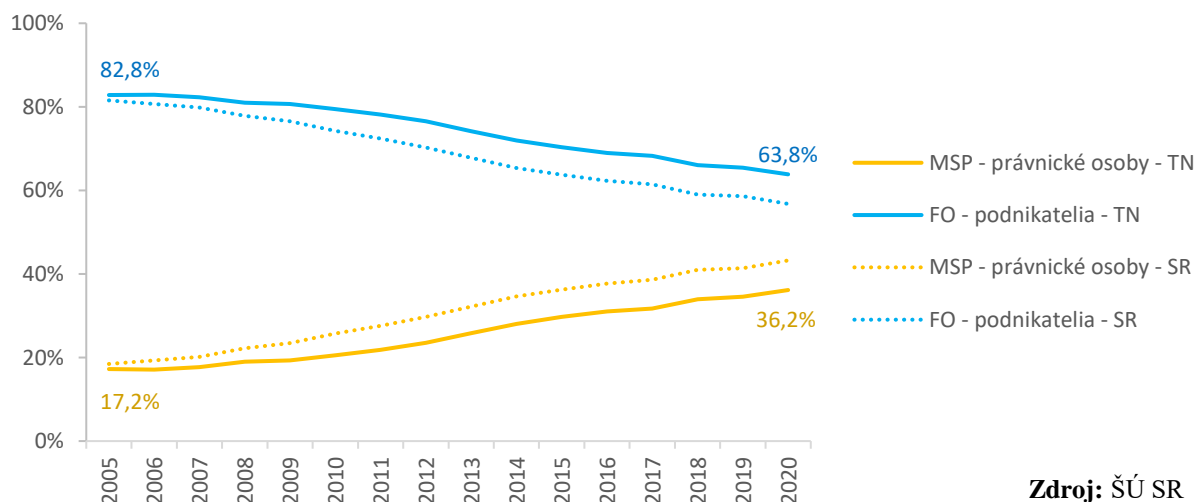
Zdroj: ŠÚ SR

Graf 2: Vývoj počtu MSP v krajoch SR, 2005-2020



Z hľadiska právnych foriem pokračoval v roku 2020 trend z posledných rokov. Ten je charakteristický pozvoľným znižovaním podielu fyzických osôb – podnikateľov (t.j. živnostníci, slobodné povolania a samostatne hospodáriaci roľníci – ďalej SHR) na celkovom počte aktívnych malých a stredných podnikov v TSK a na Slovensku. Navzdory postupnému znižovaniu podielu, v štruktúre MSP podľa právnych foriem stále prevládajú fyzické osoby – podnikatelia s podielom 63,8 %. Zastúpenie MSP – právnických osôb sa v roku 2020 opätovne zvýšilo, pričom dosiahlo historické maximum na úrovni 36,2 %. Z dlhodobého hľadiska sa štruktúra MSP v TSK vyvíja v súlade so štruktúrou MSP podľa právnych foriem na národnej úrovni, kde 56,8 % tvoria FO – podnikatelia a 43,2 % MSP – právnické osoby.

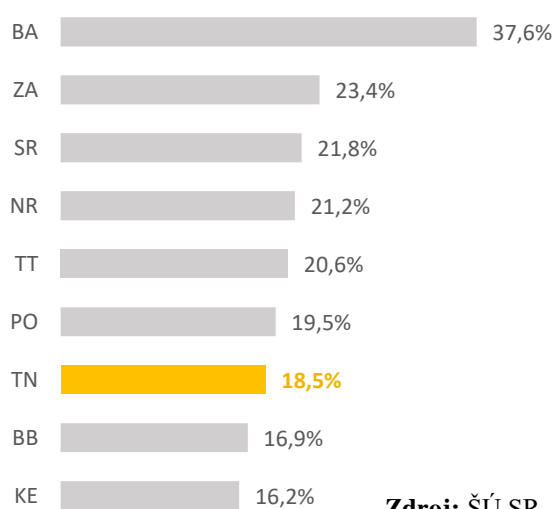
Graf 3: Štruktúra MSP podľa právnych foriem v TSK a SR



Zdroj: ŠÚ SR

Miera podnikateľskej aktivity MSP, ktorá vyjadruje koľko aktívnych malých a stredných podnikov pripadá na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov, naznačuje miernu stagnáciu sektora MSP v Trenčianskom kraji. Na konci roka 2020 dosiahla miera podnikateľskej aktivity MSP 18,5 %. To znamená, že na **100 ekonomicky aktívnych obyvateľov v kraji pripadá takmer 19 aktívnych MSP**. Miera podnikateľskej aktivity MSP v kraji je však tretia najnižšia na Slovensku, pričom za národnou úrovňou zaostáva o 3,3 %. Najvyššia podnikateľská aktivita je dlhodobo evidovaná v Bratislavskom kraji, kde na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov pripadá približne 38 MSP.

Graf 4: Miera podnikateľskej aktivity podľa krajov, 2020



Zdroj: ŠÚ SR

Z priestorového rozmiestnenia MSP v Trenčianskom kraji vyplýva **vyššia významnosť okresov Trenčín a Prievidza**, v ktorých spolu sídli viac ako 40 % všetkých aktívnych MSP v kraji. S výraznejším odstupom nasledujú okresy Považská Bystrica s podielom 12,2 % a Nové Mesto nad Váhom s 10,7 %. Najmenej MSP je registrovaných v okrese Púchov, Bánovce nad Bebravou a Myjava. Miera podnikateľskej aktivity je však najvyššia v Trenčíne a Považskej Bystrici, kde na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov pripadá zhodne 21 MSP.

Nižšou podnikateľskou aktivitou ako v Trenčianskom kraji sa už vyznačujú len dva kraje Banskobystrický a Košický. Vývoj podnikateľskej aktivity MSP počas uplynulej dekády nenadviazal na dynamický rast z obdobia pred nástupom finančnej a hospodárskej krízy v rokoch 2003 až 2008. Od roku 2009 sa miera podnikateľskej aktivity dokonca znížila o 0,5 p. b. z 19,1 % na 18,5 %. K nízkej podnikateľskej aktivite v kraji prispieva najmä stagnujúci vývoj počtu MSP, ktorý možno s výnimkou roka 2019 pozorovať prakticky až do konca roka 2020 a jej zníženie je spojené s miernym poklesom počtu ekonomicky aktívneho obyvateľstva v kraji. Určitý vplyv zohráva aj vyššia koncentrácia veľkých podnikov. V TSK totiž sídli druhý najvyšší počet veľkých firiem na Slovensku.

Tabuľka 2: Počet a štruktúra MSP v okresoch TSK, 2020

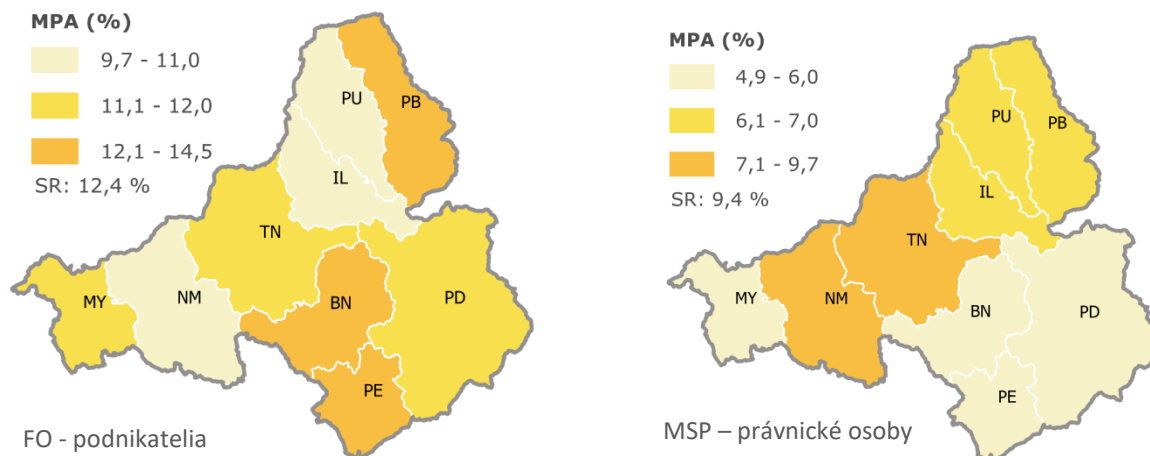
Okres	Počet MSP	Podiel
Trenčín	12125	21,9%
Prievidza	11773	21,3%
Považská Bystrica	6758	12,2%
Nové Mesto nad Váhom	5911	10,7%
Ilava	5106	9,2%
Partizánske	4130	7,5%
Púchov	3772	6,8%
Bánovce nad Bebravou	3418	6,2%
Myjava	2344	4,2%

Zdroj: ŠÚ SR, spracované SBA

Okres Prievidza napriek vyššiemu počtu MSP dosahuje podpriemernú mieru podnikateľskej aktivity (17,4 %). Dôvodom je početnejšia skupina ekonomicky aktívnych obyvateľov s trvalým pobytom na území okresu. V prípade FO – podnikateľov je miera podnikateľskej aktivity vyššia ako na celom Slovensku len v troch okresoch: Považská Bystrica (14,5 %), Partizánske (13,4 %) a Bánovce nad Bebravou (13,2 %). Miera podnikateľskej aktivity MSP – právnických osôb prevažuje celoslovenskú úroveň len v okrese Trenčín (9,7 %). Tento stav korešponduje s hodnotami z ostatných krajských miest, resp. okresov, ktoré

sa vyznačujú vyššou mierou podnikateľskej aktivity MSP podnikajúcich ako právnické osoby – podniky.

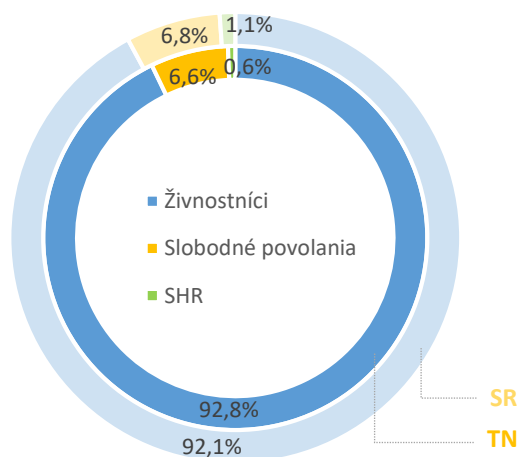
Obrázok 1: Miera podnikateľskej aktivity MSP v TSK, 2020



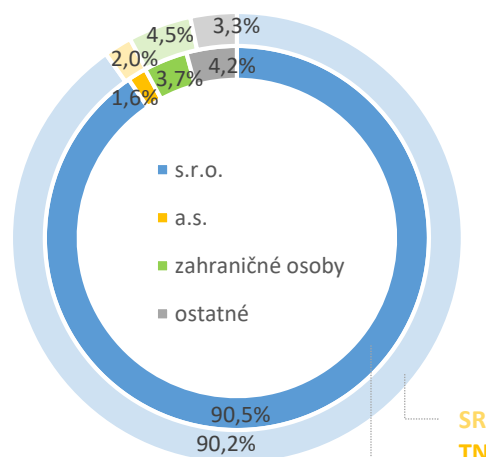
Zdroj: ŠÚ SR, ÚPSVaR, ÚGKK

V skupine MSP podnikajúcich ako fyzické osoby – podnikatelia **pretrváva dominantné zastúpenie živnostníkov**, ktoré v roku 2020 predstavovalo 92,8 %, čo v absolútnom vyjadrení činí 32 800. Osoby podnikajúce formou slobodných povolání tvorili 6,6 % (alebo v absolútnych hodnotách 2 317). V Trenčianskom kraji, ale aj na celom Slovensku sú v skupine FO – podnikateľov dlhodobo najmenej zastúpenou právnou formou samostatne hospodáriaci roľníci (SHR), ktorí predstavovali len 1,1 % (214 subjektov) z celkového počtu FO – podnikateľov v kraji. **Štruktúra MSP – právnických osôb v TSK podľa jednotlivých právnych foriem zodpovedá štruktúre na národnej úrovni s dominantným podielom spoločností s ručením obmedzeným.** Tie v roku 2020 tvorili 90,5 %. Nasledujú zahraničné osoby s podielom 3,7 %, u ktorých dochádza v ostatných rokoch k najdynamickejšiemu nárastu a akciové spoločnosti s 1,6 %.

Graf 5: Štruktúra FO – podnikateľov podľa právnej formy TSK a SR, 2020

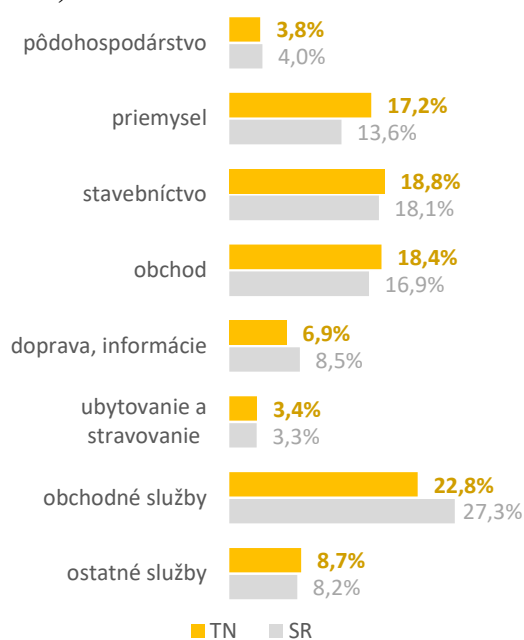


Graf 6: Štruktúra MSP – právnických osôb podľa právnej formy TSK a SR, 2020



Zdroj: ŠÚ SR

Graf 7: Odvetvová štruktúra MSP v TSK a SR, 2020



Zdroj: ŠÚ SR

Najvýznamnejším sektorom v odvetvovej štruktúre malých a stredných podnikov v Trenčianskom samosprávnom kraji sú služby s podielom 41,8 %. V porovnaní s ostatnými kraji sú však služby medzi MSP zastúpené v nižšej miere, napr. zo všetkých aktívnych MSP na Slovensku pôsobí v sektore služieb takmer polovica (47,4 %). Podrobnejšie odvetvové členenie MSP v kraji poukazuje na silnú pozíciu odvetvia obchodných služieb (sekcia SK NACE K až N), kde pôsobí viac ako jedna pätina (22,8 %) MSP. Nasledujú stavebníctvo s podielom 18,8 % a obchod (18,4 %). Medzi MSP v TSK sú najmenej zastúpené odvetvia: ubytovanie a stravovanie a pôdohospodárstvo. Tradícia priemyslu na Považí sa prejavuje na významnejšom zastúpení tohto odvetvia medzi MSP, ktoré v roku 2020 dosiahlo 17,2 %, čo je o 3,6 p. b., viac ako u všetkých MSP na Slovensku. Naopak, slabšiu pozíciu majú obchodné služby, ale aj doprava a informácie.

V dlhodobom časovom horizonte dochádza k poklesu podielu MSP vykonávajúcich svoju hlavnú činnosť podnikania v obchode. Počas uplynulých 10 rokov sa podiel obchodu medzi MSP v kraji znížil o 9,8 p. b. Práve na úkor obchodu sa kontinuálne zvyšuje význam služieb, ktorý je podporovaný najmä odvetvím obchodných služieb s nárastom podielu o 8,0 p. b. Vývoj odvetvovej štruktúry MSP v TSK tak veľmi presne kopíruje trendy na národnej úrovni.

3 Rodová a veková štruktúra FO - podnikateľov

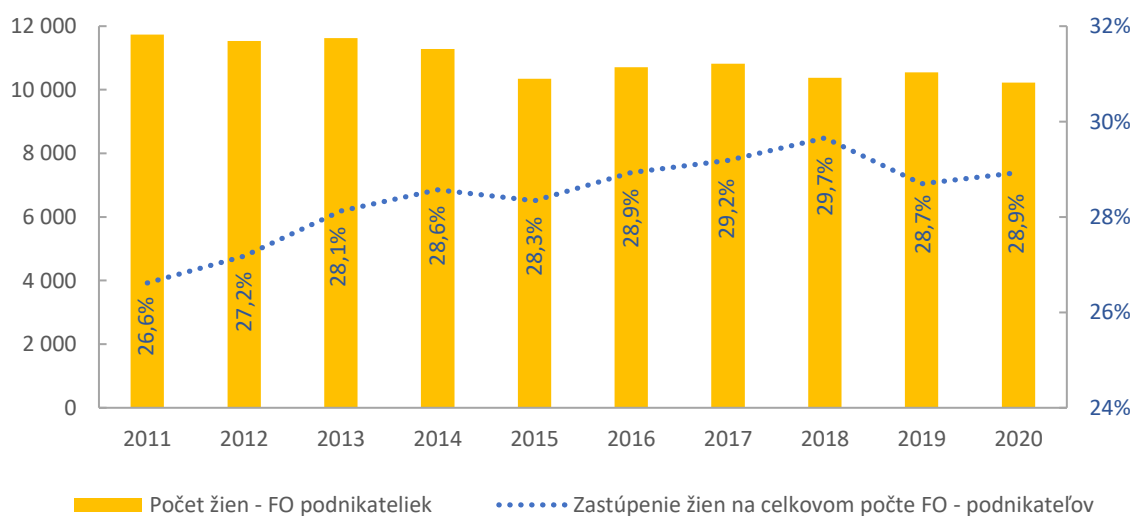
Rodová štruktúra FO – podnikateľov

Rodová štruktúra podnikateľov sa v Trenčianskom samosprávnom kraji vyznačuje **dominantným zastúpením mužov**. V roku 2020 tvorili muži v Trenčianskom samosprávnom kraji takmer trojštvrтинový podiel (71,1 %) na celkovom počte aktívnych fyzických osôb – podnikateľov. Podiel žien predstavoval 28,9 %. V medziročnom porovnaní sa zastúpenie žien mierne zvýšilo. V absolútnom vyjadrení dosiahol počet žien fyzických osôb – podnikateľiek 10,2 tisíc.

Zastúpenie žien v Trenčianskom kraji vykazuje pozitívny vývoj aj z dlhodobého hľadiska. Z úrovne 26,6 % dosiahnutej v roku 2011 sa ich zastúpenie zvýšilo na 28,9 % v roku 2020, pričom najvyššiu úroveň dosiaholo v roku 2018 (29,7 %). **Trenčiansky kraj sa v porovnaní s ďalšími regiónmi SR zaraďuje medzi kraje s priemerným podielom žien medzi podnikateľmi.**

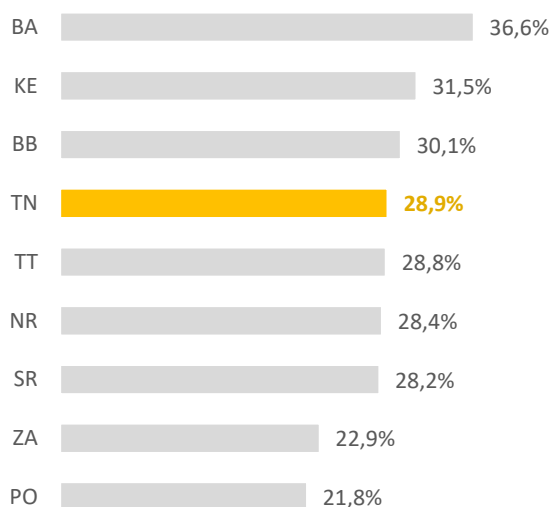
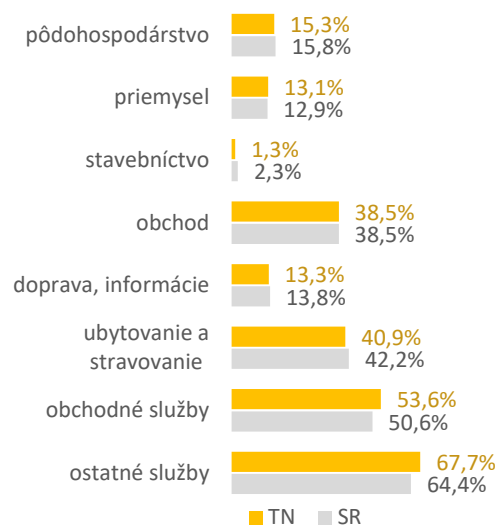
Rodová štruktúra podnikateľov v Trenčianskom samosprávnom kraji sa výrazne líši v rámci jednotlivých právnych foriem. Nadpolovičný podiel (55,2 %) dosahujú ženy len u osôb podnikajúcich ako slobodné povolania. Podstatne nižšie zastúpenie dosahujú ženy medzi samostatne hospodáriacimi roľníkmi (29,0 %) a u živnostníkov (27,1 %).

Graf 8: Vývoj počtu žien FO – podnikateľiek a ich podielu na celkovom počte FO podnikateľov v TSK



Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

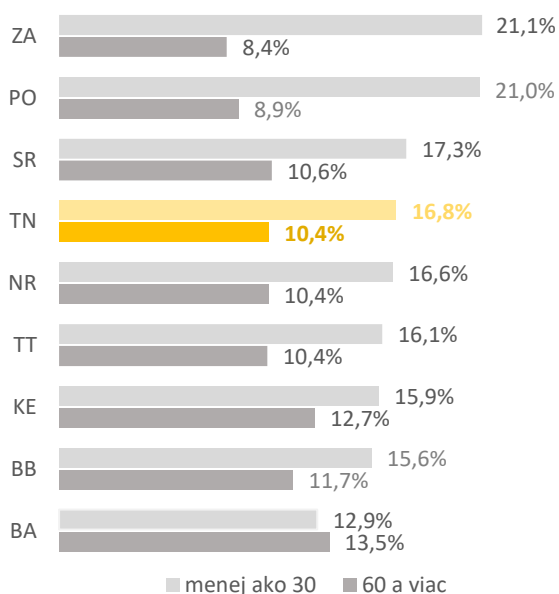
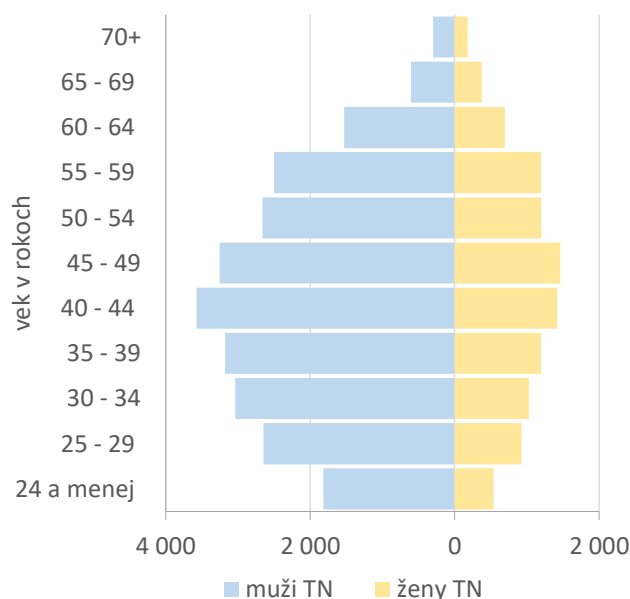
Z pohľadu jednotlivých odvetví sa darí ženám výraznejšie presadiť predovšetkým v odvetviach služieb. **Najvyššie zastúpenie žien v Trenčianskom samosprávnom kraji je dosahované v odvetví ostatných služieb** (sekcia SK NACE P až S). V roku 2020 tvorili ženy v danom odvetví viac ako dvoj tretinový podiel (67,7 %) na celkovom počte fyzických osôb - podnikateľov. **Každý druhý (53,6 %) podnikateľ je ženského pohlavia v sektore obchodných služieb** (sekcia SK NACE K až N). Najnižší podiel žien je naopak zaznamenaný v stavebníctve (1,3 %). V rámci ostatných odvetví dosiahol podiel žien hodnoty v intervale od 13,1 % v priemysle do 40,9 % v ubytovaní a stravovaní. Zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach hospodárstva v Trenčianskom kraji nevykazuje výrazné odlišnosti v porovnaní s celou SR.

Graf 9: Podiel žien na celkovom počte FO – podnikateľov podľa krajov SR, 2020**Graf 10: Zastúpenie žien podľa odvetví v TSK a SR, 2020**

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Veková štruktúra FO – podnikateľov

V Trenčianskom samosprávnom kraji pôsobí z pohľadu veku najviac fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii 40 až 49 rokov. Do uvedenej vekovej kategórie patril v roku 2020 každý štvrtý (27,5 %) podnikateľ. Na druhom mieste bola veková kategória 30 až 39-ročných, ktorá dosiahla podiel 23,9 %. Trojicu najviac zastúpených vekových kategórií dopĺňajú podnikatelia vo veku 50 až 59 rokov, ktorých podiel predstavoval viac ako jednu pätinu (21,4 %).

Graf 11: Podiel mladých a seniorov medzi FO – podnikateľmi podľa krajov SR, 2020**Graf 12: Veková štruktúra FO – podnikateľov podľa pohlavia v TSK, 2020**

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Trenčiansky samosprávny kraj dosahuje priemerné zastúpenie mladých podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov. V roku 2020 dosiahli mladí podnikatelia podiel 16,8 %. V porovnaní s rokom 2016 došlo z nárastu podielu mladých podnikateľov z úrovne 13,6 % na 16,8 % v roku 2020.

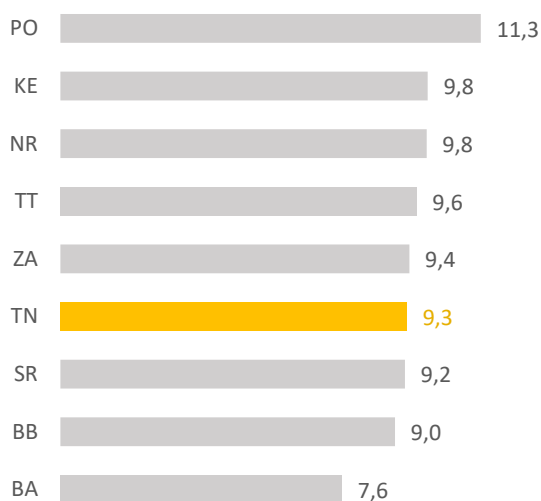
Každý desiaty podnikateľ (10,4 %) v Trenčianskom samosprávnom kraji patril do vekovej kategórie 60 a viac rokov. V porovnaní s ostatnými kraji SR sa Trenčiansky samosprávny kraj zaraďuje medzi regióny s priemerným zastúpením starších podnikateľov. Od roku 2016 sa zastúpenie starších zvýšilo z úrovne 9,9 % na 10,4 % v roku 2020.

4 Vznik a zánik podnikateľských subjektov

Počas roka 2020 vzniklo 7 451 nových malých a stredných podnikov so sídlom na území Trenčianskeho kraja. V porovnaní s ostatnými krajinami na Slovensku, **ide o najmenší počet nových MSP**. Z celkového počtu 83 174 vzniknutých MSP na Slovensku to predstavuje len 9,0 %. Vplyvom negatívnych dopadov pandémie Covid-19 na podnikateľský sektor, **došlo k medziročnému poklesu nových registrácií o 3,9 %**. Celkový počet vznikov na Slovensku medziročne tiež poklesol o 2,0 %. Podobný medziročný vývoj bol zaznamenaný aj v ostatných krajinách. Výnimku predstavuje len Bratislavský a Trnavský kraj, kde počet novozaložených MSP rástol aj napriek kríze, medziročne o 6,5 %, resp. 5,1 %. To môže indikovať, že podnikatelia v Bratislavskom a Trnavskom kraji stále nachádzajú dostatok príležitostí a vhodné podmienky pre realizáciu nových podnikateľských nápadov a aktivít.

Najviac nových MSP pripadá na okresy s najvyšším počtom aktívnych MSP. **V okrese Prievidza malo sídlo 22,8 % zo všetkých vzniknutých MSP v kraji a v okrese Trenčín 18,8 %**. Nízky počet nových podnikov bol zaznamenaný najmä v okresoch s nízkou podnikateľskou aktivitou, ako napríklad okres Myjava s podielom 4,4 % alebo okres Púchov so 7,5 %. Miera vznikov, vyjadrujúca podiel nových MSP na celkovom počte registrovaných MSP, indikuje priemernú aktivitu začínajúcich podnikateľov v kraji, ktorá zodpovedá národnej úrovni. V roku 2020 pripadalo približne **9 novo-registrovaných MSP na 100 MSP so sídlom na území kraja**. Nižšia miera vznikov MSP bola evidovaná len v Bratislavskom (7,6) a Banskobystrickom kraji (9,0).

Graf 13: Miera vznikov MSP podľa krajov, 2020



Zdroj: ŠÚ SR

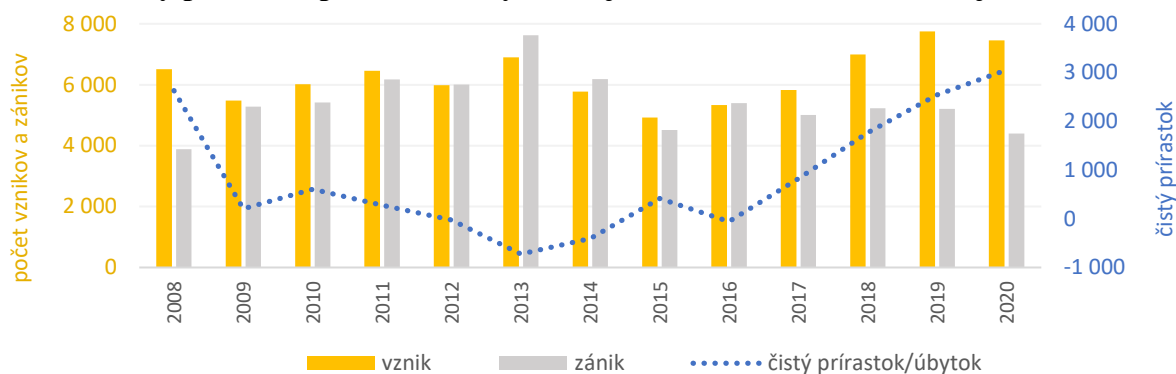
Najväčšia skupina nových MSP podniká v odvetví obchodných služieb – SK NACE K až N (32,1 %). Nasleduje **stavebníctvo (24,1 %)** a pre Trenčiansky kraj tak dôležitý **priemysel (13,7 %)**. Práve priemysel a obchodné služby sú medzi novými podnikmi v kraji zastúpené vo väčšej miere ako na celom území Slovenska. Naopak, medzi menej atraktívne odvetvia pre vznik nových podnikateľských subjektov možno označiť **pôdohospodárstvo (2,6 %)**. Celkovo sa však odvetvová štruktúra nových MSP v kraji a na Slovensku významne nelíši.

Živnostníci predstavovali viac ako dve tretiny (68,1 %) zo všetkých nových MSP v kraji. Podniky, teda **právnické osoby tvorili 22,8 %**. Menším podielom (8,9 %) boli zastúpené osoby podnikajúce formou slobodných povolání.

Podobne ako v ostatných krajinách na Slovensku sa počet nových registrácií v Trenčianskom kraji postupne zvyšoval od roku 2016. **Medzi rokom 2015 a 2020 došlo k nárastu početnosti novovzniknutých MSP v kraji o 51,2 %**. V prípade celého Slovenska bol v rovnakom období zaznamenaný nárast nových registrácií o 58,0 %. Pre porovnanie, počet nových MSP rástol najdynamickejšie v Košickom kraji o 74,6 %. **Trenčiansky samosprávny kraj sa však dlhodobo vyznačuje nízkym počtom nových podnikateľských subjektov**. Spolu s Trnavským krajom dosahujú najnižší počet nových registrácií. K nízkemu počtu nových MSP

Odhladiac od koronakrízy, pozitívnym znakom je stabilný vývoj počtu zaniknutých podnikateľských subjektov v kraji, ktorý možno pozorovať od roku 2015. Zároveň je dôležité zdôrazniť, že Trenčiansky kraj spolu s Trnavským krajom vykazujú dlhodobo najnižší počet zrušených firiem. Každoročným zvyšovaním počtu nových MSP a stabilne nízkym počtom zánikov (najmä od roku 2015) **sa postupne zvyšuje ročný čistý prírastok podnikateľských subjektov v kraji**. Ten na konci roka 2020 predstavoval 3 054 subjektov, čo je pre Trenčiansky kraj doterajšie maximum, ktoré prekonalo prírastky z veľmi úspešného obdobia pred globálnou finančnou a hospodárskou krízou.

Graf 16: Čistý prírastok podnikateľských subjektov v Trenčianskom kraji, 2008-2020

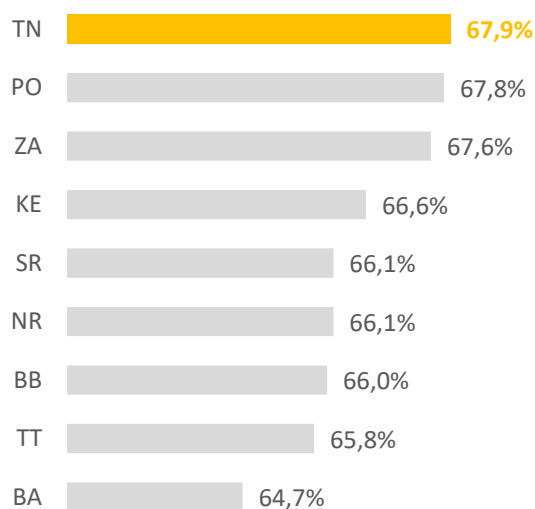


Zdroj: ŠÚ SR

5 Finančné ukazovatele MSP

V roku 2019 dosiahlo zastúpenie malých a stredných podnikov s kladným hospodárskym výsledkom (v rátane nulového HV) v Trenčianskom samosprávnom kraji **67,9 %**. Menej ako jedna tretina subjektov dosiahla záporný hospodársky výsledok. V medziročnom porovnaní sa podiel subjektov s kladným hospodárskym výsledkom mierne znížil. Podobný medziročný vývoj bol zaznamenaný aj na celom Slovensku. Pokles zastúpenia uvedených subjektov je možné sledovať aj v porovnaní s rokom 2015. **TSK dosahuje najvyšší podiel subjektov s kladným hospodárskym výsledkom** spomedzi všetkých regiónov SR.

Graf 17: Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa krajov, 2019



Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Ukazovateľ rentability tržieb vypovedá o zhodnotení spotrebovaných vstupov tým, že kvantifikuje výšku zisku v eure tržieb. V roku 2019 sa malým a stredným podnikom so sídlom v Trenčianskom samosprávnom kraji mediánová **hodnota rentability tržieb mierne znížila na 5,62 %**. Rentabilita tržieb poklesla aj v porovnaní s rokom 2015, čo zodpovedá aj vývoju v celej SR.

Ukazovateľ rentability aktív charakterizuje zhodnotenie celkových aktív podniku. Ukazovateľ je zostavený ako pomer dosiahnutého zisku pred zdanením k celkovým aktívam. Podľa spracovaných údajov z finančných výkazov zaznamenali malé a stredné podniky mediánovú hodnotu **rentability aktív na úrovni 2,17 %**. Dosažená rentabilita aktív bola najnižšia v rámci hodnoteného obdobia 2015-2019.

Miera zadlženosti aktív vyjadruje podiel záväzkov na vlastnom imaní a záväzkoch spolu, resp. na aktívach. V roku 2019 dosiahli malé a stredné podniky v Trenčianskom samosprávnom kraji mediánovú **zadlženosť aktív 49,7 %**. **MSP z Trenčianskeho kraja dosahujú najnižšiu zadlženosť v rámci celého Slovenska.**

Prístup k externým finančným zdrojom patrí medzi základné faktory ovplyvňujúce rozvoj sektora MSP. V roku 2019 dosiahol **podiel malých a stredných podnikov využívajúcich bankové úvery** v Trenčianskom kraji **21,2 %**. V medziročnom porovnaní sa zastúpenie uvedených subjektov takmer nezmenilo, v porovnaní s rokom 2015 sa mierne zvýšilo. **Podiel nákladových úrokov na bankových úveroch MSP sa mierne znížil na 4,92 %**.

Likvidita predstavuje dôležitý ekonomický pojem v trhovom hospodárstve, nakoľko vyjadruje mieru schopnosti firiem uhrádzať záväzky v krátkodobom časovom horizonte. Likvidita II. stupňa kvantifikuje podiel obežných aktív bez zásob a celkových krátkodobým záväzkov. Schopnosť MSP uhrádzať krátkodobé záväzky pohotovostnými prostriedkami a krátkodobými pohľadávkami sa v Trenčianskom samosprávnom kraji v roku 2019 zlepšila. **Medián likvidity II. stupňa MSP dosiahol 1,59**. K nárastu likvidity II. stupňa dochádza každoročne. Likvidita III. stupňa (celková) v porovnaní s likviditou 2. stupňa zohľadňuje aj menej likvidné položky majetku – zásoby. Obdobne ako v prípade likvidity II. stupňa, rast zaznamenal aj **medián koeficientu likvidity III. stupňa, ktorý sa zvýšil na 1,84**.

Ukazovateľ obratu aktív vypovedá o skutočnosti, koľkokrát sa celkové aktíva vrátia vo forme tržieb za rok. **Medián obratu aktív MSP v Trenčianskom samosprávnom kraji v roku 2019 klesol na 1,04.** K poklesu obratu aktív dochádza každoročne od roku 2015. MSP v TSK sa zaraďujú medzi kraje s najúčinnejším využitím majetku.

Ukazovateľ doby splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku kvantifikuje dobu trvania úhrady záväzku od momentu jeho vzniku. **Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku MSP v Trenčianskom samosprávnom kraji v roku 2019 dosiahla 9,5 dňa.** Mediánová hodnota doby splatnosti záväzkov sa znížila v medziročnom porovnaní, ako aj oproti roku 2015. Pozitívny vývoj zaznamenáva aj doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z obchodného styku. **Mediánová hodnota doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z obchodného styku MSP sa v roku 2019 znížila na 22 dní.** MSP so sídlom v TSK sa vyznačujú najdlhšou dobou splatnosti krátkodobých pohľadávok z obchodného styku.

V roku 2019 dosiahla prostredná hodnota **finančnej produktivity práce MSP úroveň 1,48 Eur.** Dosiadnutá úroveň finančnej produktivity práce znamená, že z 1 Eur osobných nákladov sa vyprodukovalo 1,48 Eur pridanej hodnoty. Finančná produktivita práce v roku 2019 bola najnižšia od roku 2015.

Altmanov index finančného zdravia umožňuje komplexné hodnotenie finančnej situácie firiem. V roku 2019 bolo v Trenčianskom samosprávnom kraji **v dobrej finančnej situácii 41,9 % malých a stredných podnikov.** V medziročnom porovnaní zastúpenie uvedených subjektov mierne pokleslo. TSK dosahuje nadpriemerné zastúpenie MSP v dobrej finančnej situácii v rámci celej SR. V zlej finančnej situácii bola takmer jedna tretina (31,0 %) MSP so sídlom na území kraja. Viac ako jedna štvrtina (27,1 %) MSP pôsobila v sivej zóne.

Tabuľka 3: Finančné ukazovatele MSP v TSK, 2015-2019

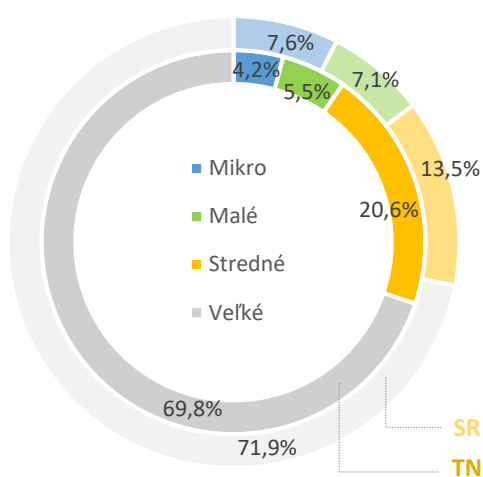
Ukazovateľ / rok	2015	2016	2017	2018	2019	
Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom	69,9%	71,4%	71,0%	68,6%	67,9%	
Rentabilita tržieb	7,00%	7,30%	7,61%	6,13%	5,62%	
Rentabilita aktív	4,42%	4,71%	4,56%	2,73%	2,17%	
Celková zadlženosť aktív	57,9%	55,3%	53,9%	51,3%	49,7%	
Podiel MSP využívajúci bankové úvery	20,1%	21,2%	20,9%	21,3%	21,2%	
Podiel úrokov na bankových úveroch	5,17%	4,74%	5,08%	4,98%	4,92%	
Likvidita II. Stupňa	1,25	1,33	1,4	1,51	1,59	
Likvidita III. Stupňa			1,64	1,75	1,84	
Obrat aktív	1,16	1,11	1,09	1,07	1,04	
Doba splatnosti záväzkov	13,6	12,9	12,0	10,6	9,5	
Doba splatnosti pohľadávok	27,7	26,8	25,8	23,3	22,0	
Finančná produktivita práce	1,52	1,53	1,61	1,54	1,48	
Index finančného zdravia	Dobrá finančná situácia	43,6%	43,0%	42,7%	42,3%	41,9%
	Sivá zóna	25,6%	26,3%	27,0%	27,4%	27,1%
	Zlá finančná situácia	30,8%	30,7%	30,3%	30,3%	31,0%

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

6 Postavenie MSP v zahraničnom obchode

Podnikateľské subjekty so sídlom v Trenčianskom samosprávnom kraji vyviezli v roku 2019 tovar v celkovej hodnote 7 425,4 mil. Eur. **Malé a stredné podniky z toho realizovali takmer jednu tretinu** (30,2 %; resp. 2 242,8 mil. Eur).

Graf 18: Štruktúra vývozu podľa veľkosti vyvážajúcich, 2019



Zdroj: ŠÚ SR

Podľa štruktúry jednotlivých veľkostných kategórií dosiahol podiel mikropodnikov (0-9 zamestnancov, vrátane subjektov s nezisteným počtom zamestnancov) na celkovom vývoze len 4,2 %. Malé podniky s 10-49 zamestnancami sa na celkovom vývoze z kraja podieľali 5,5 %. Stredné podniky (50-249 zamestnancov) tvorili ďalšiu pätinu (20,6 %) vývozu. **Dominantné postavenie na vývoze v Trenčianskom kraji zohrávajú veľké podniky**, ktoré realizovali viac ako dve tretiny (69,8 %) z celkového vývozu. V štruktúre vývozu Trenčianskeho kraja a Slovenska sú značné rozdiely, ktoré sú spôsobené najmä silnejšou pozíciou stredných podnikov na vývoze v kraji (rozdiel 7,1 p. b.). Významnú úlohu zohrávajú najmä početnejšie zastúpené stredné podniky pôsobiace v odvetví priemyslu s dlhodobou tradíciou a dobrým zapojením do globálnych hodnotových reťazcov.

V porovnaní s ostatnými krajinami dosahuje podiel vývozu **MSP na celkovom vývoze v Trenčianskom kraji priemernú úroveň, ktorá len mierne prevyšuje celoslovenský podiel MSP na vývoze**. Jedným z dôvodov výraznejšieho zastúpenia veľkých podnikov na vývoze v Trenčianskom kraji je vyššia koncentrácia veľkých etablovaných priemyselných výrobcov, hlavne v oblasti gumárskeho, plastikárskeho a strojárkeho priemyslu. Najsilnejšiu pozíciu na vývoze, približne 50 %, mali MSP v Nitrianskom a Prešovskom kraji.

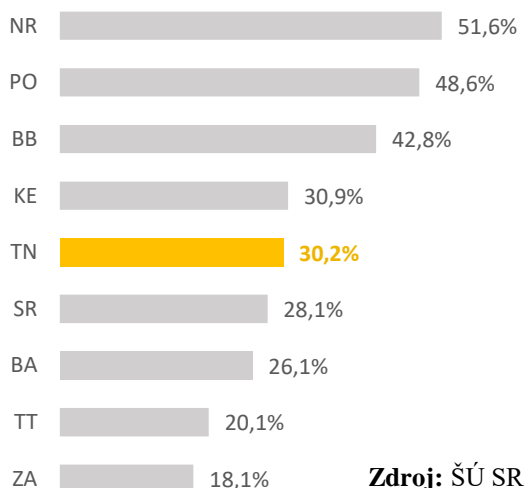
Z celkového vývozu MSP na Slovensku v roku 2019 realizovali MSP so sídlom v Trenčianskom kraji 12,4 %. Na celkovom vývoze MSP zo Slovenska sa najviac podieľal Bratislavský kraj s 27,7 %. Všeobecne sa však regionálna štruktúra vývozu MSP na úrovni krajov vyznačuje značnou variabilitou². Pre kraje ležiace v západnej časti Slovenska je charakteristický vyšší podiel na celkovom vývoze MSP v porovnaní s krajinami na strednom a východnom Slovensku.

Podľa metodiky ŠÚ SR v roku 2019 vývoz realizovalo 3 335 MSP so sídlom na území kraja. Podiel vyvážajúcich MSP na 100 aktívnych MSP v kraji tak predstavuje **5,9 %**. Identický podiel bol zaznamenaný aj v Bratislavskom a Trnavskom kraji. Vyšší dosiahli už len MSP v Nitrianskom kraji.

² Podrobnejšie zhodnotenie postavenia MSP v zahraničnom obchode Slovenska dostupné v pravidelnej analýze SBA na: <http://monitoringmsp.sk/2020/05/15/analyticke-a-statisticke-vystupy-pravidelne/>

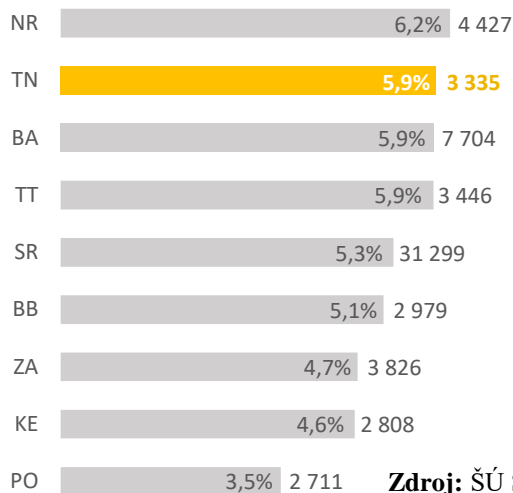
Z celkového počtu vyvážajúcich MSP na Slovensku v roku 2019 tvorili MSP z Trenčianskeho kraja približne desatinu (10,7 %). **Počet vyvážajúcich sa v kraji medziročne zvýšil len o 2,1 %**, čím mierne zaostal za celkovým rastom počtu vyvážajúcich MSP na Slovensku (2,7 %). Najdynamickejšie sa počet MSP zvýšil v Banskobystrickom (o 7,0 %) a Košickom krajom (o 3,7 %). Dominantnosť Bratislavského kraja pri vývoze sa odráža aj na počte vyvážajúcich, ktorý v roku 2019 dosiahol 7 704 MSP, čo predstavuje takmer štvrtinu (24,6 %) všetkých vyvážajúcich MSP na Slovensku.

Graf 19: Podiel MSP na objeme vývozu podľa krajov, 2019



Zdroj: ŠÚ SR

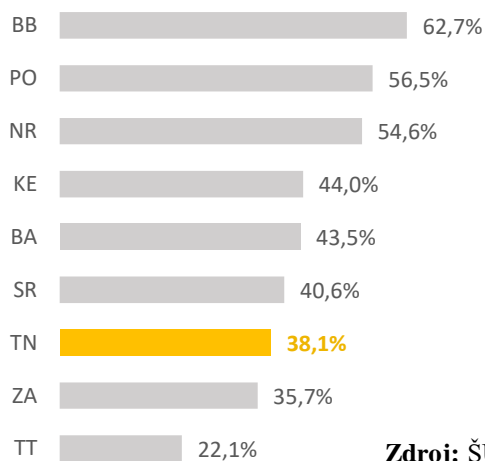
Graf 20: Podiel vyvážajúcich MSP na 100 aktívnych MSP podľa krajov a ich počet, 2019



Zdroj: ŠÚ SR

V roku 2019 dosiahol celkový objem dovozu realizovaný podnikateľskými subjektami so sídlom v Trenčianskom samosprávnom kraji 5 905,1 mil. Eur. **Malé a stredné podniky realizovali viac ako jednu tretinu dovozu (38,1 %, resp. 2 250,0 mil. Eur)**. Mikropodniky a malé podniky sa na celkovom dovoze Trenčianskeho kraja podieľali 9,1 %, resp. 11,5 %. Ďalších 17,5 % predstavoval dovoz stredných podnikov. Pre porovnanie, podiel MSP na celkovom dovoze Slovenska predstavoval v rovnakom roku 40,6 %. Medzi jednotlivými krajmi sa jedná o tretí najmenší podiel MSP na dovoze. Nižšiu úroveň dosahujú už len Žilinský a Trnavský kraj, k čomu prispievajú najmä producenti automobilov a ich subdodávatelia.

Graf 21: Podiel MSP na objeme dovozu podľa krajov, 2019



Zdroj: ŠÚ SR

Veľké podniky v Trenčianskom kraji realizovali **61,9 % celkového dovozu**. Aj na strane dovozu teda možno badať jasný vplyv veľkých etablovaných firiem, ktoré sú súčasťou globálnych produkčných sietí. Regionálna štruktúra dovozu MSP na Slovensku je dlhodobo charakteristická výraznou dominanciou Bratislavského kraja, pričom v roku 2019 MSP z tohto kraja realizovali až 44,1 % z celkového dovozu. **MSP registrované na území Trenčianskeho kraja sa podieľali 8,2 %**. Spolu s ďalšími krajmi západného Slovenska (Bratislavský, Trnavský a Nitriansky) realizovali až 71,7 % dovozu MSP na Slovensko.

7 High-tech ukazovatele MSP

Úroveň rozvoja znalostnej ekonomiky je možné posudzovať okrem iných ukazovateľov aj prostredníctvom štatistických ukazovateľov high-tech. Štatistika high-tech je založená na definícii technologických sektorov, pri ktorých sa berie do úvahy intenzita výskumu a vývoja v danom odvetví vyjadrená podielom výdavkov na výskum a vývoj z pridanej hodnoty. Odvetvia sú vymedzené prostredníctvom klasifikácie SK NACE.

Odvetvia s vysokou technologickou úrovňou (high-tech) zahŕňajú ekonomické činnosti s vysokou intenzitou výskumu a vývoja. Medzi high-tech odvetvia sa zaraďujú nasledovné ekonomické činnosti:

High-tech odvetvia priemyselnej výroby

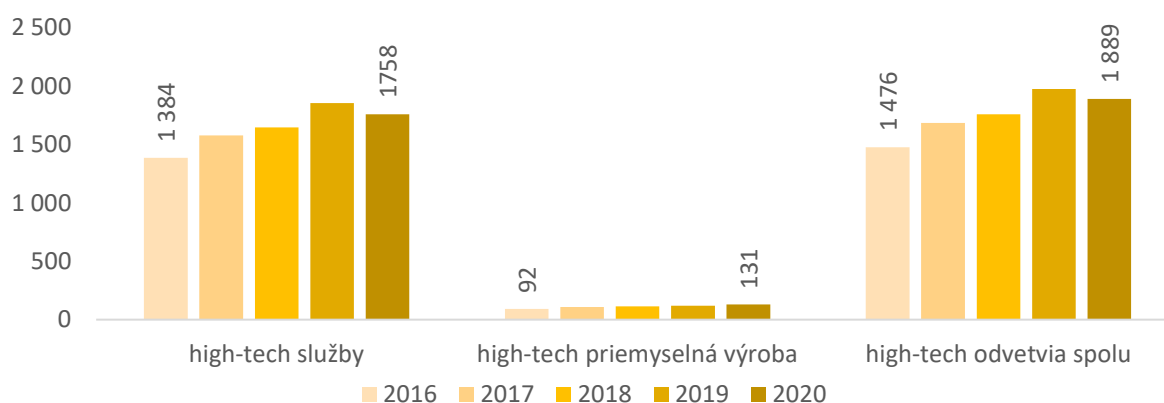
- 21 výroba základných farmaceutických výrobkov a farmaceutických prípravkov
- 26 výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov
- 30.3 výroba lietadiel a kozmických lodí a podobných zariadení

High-tech odvetvia služieb (poznatkovo/znalostne intenzívne služby s vysokou technologickou úrovňou)

- 59 výroba filmov, videozáznamov a televíznych programov, príprava a zverejňovanie zvukových nahrávok
- 60 činnosti pre rozhlasové a televízne vysielanie
- 61 telekomunikácie
- 62 počítačové programovanie, poradenstvo a súvisiace služby
- 63 informačné služby
- 72 vedecký výskum a vývoj³

V roku 2020 bolo v Trenčianskom samosprávnom kraji v high-tech sektoroch aktívnych 1 889 aktívnych malých a stredných podnikateľov (vrátane FO - podnikateľov). V porovnaní s rokom 2019 sa početnosť malých a stredných podnikov v high-tech sektoroch znížila o 4,3 %. V predchádzajúcich rokoch sa početnosť malých a stredných podnikov v high-tech sektoroch naopak zvyšovala.

Graf 22: Vývoj početnosti MSP v high-tech sektoroch v TSK, 2016 - 2020

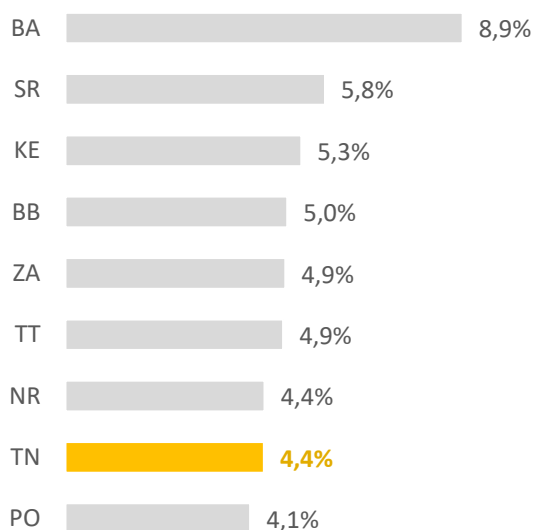


Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

³ Celkové vymedzenie odvetví podľa technologickej úrovne a znalostnej intenzity služieb je uvedené v prílohe, v tabuľke 4 a 5.

Dominancia malých a stredných podnikov evidovaných v high-tech službách (poznatkovo/znalostne intenzívne služby s vysokou technologickou úrovňou) sa prejavuje aj v Trenčianskom samosprávnom kraji. V roku 2020 dosiahla početnosť uvedených MSP 1 758. Celkovú skupinu high-tech malých a stredných podnikov dopĺňali aj subjekty pôsobiace v priemyselnej výrobe, ktorých bolo 131.

Graf 23: Podiel MSP v high-tech odvetviach na celkovom počte MSP v odvetviach priemyselnej výroby a služieb, 2020



Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Trenčiansky samosprávny kraj sa na základe dosiahnutého podielu malých a stredných podnikov v high-tech odvetviach (4,4 %) zaraduje medzi kraje s najnižším zastúpením high-tech MSP. Uvedená skutočnosť poukazuje na nedostatočnú úroveň rozvoja znalostnej ekonomiky v Trenčianskom samosprávnom kraji.

V Trenčianskom samosprávnom kraji pôsobilo na konci roka 2020 v odvetví priemyselnej výroby **1,4 % subjektov v sektoroch výroby vysokej technologickej úrovne** (ekonomické činnosti s vysokou intenzitou výskumu a vývoja) a 8,2 % v sektoroch výroby stredne vysokej technologickej úrovne (ekonomické činnosti so stredne vysokou intenzitou výskumu a vývoja). Viac ako jedna polovica (59,0 %) malých a stredných podnikov bola aktívna v sektoroch so stredne nízkou technologickou úrovňou a takmer jedna tretina (31,4 %) v sektoroch s nízkou technologickou úrovňou.

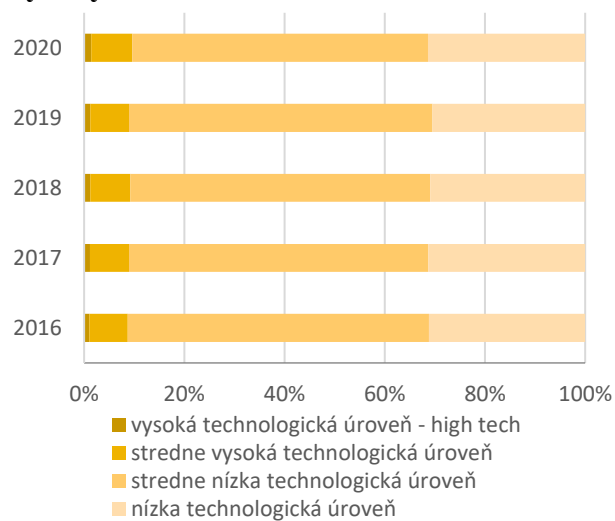
Z dlhodobého hľadiska dochádzalo k miernemu nárastu zastúpenia sektora vysokej a stredne vysokej technologickej úrovne. Zastúpenie sektora stredne nízkej technologickej úrovne mierne pokleslo. Podiel sektora nízkej technologickej úrovne je pomerne stabilný.

Zastúpenie high-tech odvetví, v ktorých pôsobia MSP v rámci služieb je pozitívnejšie ako v prípade priemyselnej výroby. **Podiel MSP v high-tech poznatkovo intenzívnych službách s vysokou technológiou dosiahol 5,3 %.**

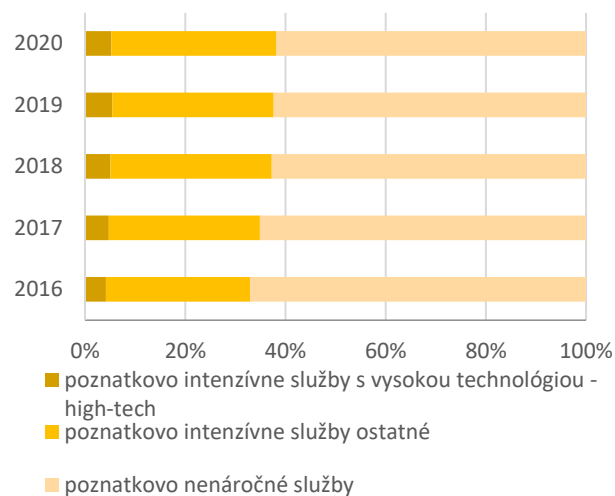
Jedna tretina (33,0 %) z celkového počtu MSP v odvetví služieb (sekcia SK NACE G až S pokrývajúca súhrnne obchod a služby) pôsobila v ostatných poznatkovo intenzívnych službách (trhové, finančné a iné poznatkovo intenzívne služby). V poznatkovo nenáročných službách pôsobilo 61,7 % malých a stredných podnikov.

Z dlhodobého hľadiska je zreteľný **pozitívny trend nárastu zastúpenia sektora poznatkovo intenzívnych služieb s vysokou technológiou a sektora ostatných poznatkovo intenzívnych služieb**. Podiel sektora poznatkovo nenáročných služieb vykazuje pokles.

Graf 24: Štruktúra MSP v odvetví priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne výroby v TSK



Graf 25: Štruktúra MSP v odvetví služieb podľa poznatkovej náročnosti v TSK



Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Zhrnutie

- Trenčiansky samosprávny kraj disponuje najnižším počtom malých a stredných podnikov na Slovensku. Na konci roka 2020 to bolo 55 337 MSP. V regióne je registrovaných len 9,3 % všetkých aktívnych MSP na Slovensku.
- Najpočetnejšie zastúpenou veľkostnou kategóriou sú mikropodniky, ktoré tvorili 96,6 % všetkých podnikateľských subjektov v kraji.
- Z dlhodobého hľadiska je rast početnosti MSP v TSK najpomalší. Od roku 2005 sa počet MSP v kraji zvýšil o 17,5 %, na celom Slovensku o 39,5 %. Koronakríza v roku 2020 prispela k medziročnému poklesu početnosti MSP o 1,5 %.
- TSK patrí medzi kraje s najnižšou mierou podnikateľskej aktivity MSP na Slovensku. Na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov pripadá takmer 19 aktívnych MSP. Na Slovensku je to 22 MSP na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov.
- Z pohľadu rozmiestnenie MSP v kraji sú najvýznamnejšie okresy Trenčín a Prievidza, v ktorých spolu sídli viac ako 40 % všetkých aktívnych MSP v kraji. Miera podnikateľskej aktivity je však najvyššia v Trenčíne a Považskej Bystrici, kde na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov pripadá zhodne 21 MSP.
- V štruktúre MSP podľa právnych foriem prevládajú fyzické osoby – podnikatelia s podielom 63,8 %. MSP – právnické osoby tvorili 36,2 %. Z dlhodobého hľadiska sa štruktúra MSP v kraji vyvíja v súlade s národnou úrovňou, ktorá je charakteristická postupným poklesom podielu FO – podnikateľov a rastom MSP – právnických osôb. Avšak, v kraji klesá zastúpenie FO – podnikateľov pomalšie.
- V skupine MSP podnikajúcich ako fyzické osoby – podnikatelia dlhodobo pretrvávajú dominantné zastúpenie živnostníkov, ktoré v roku 2020 predstavovalo 92,8 %. Významnejšie zastúpenie dosahujú aj slobodné povolania. Podobné rozdelenie platí pre celé Slovensko.
- Štruktúra MSP – právnických osôb podľa právnej formy zodpovedá štruktúre na národnej úrovni s dominantným podielom spoločností s ručením obmedzeným, ktoré v roku 2020 tvorili 90,5 %.
- Najvýznamnejším sektorom v odvetvovej štruktúre malých a stredných podnikov v kraji sú služby s podielom 41,8 %. Tradícia priemyslu na Považí sa prejavuje na významnejšom zastúpení tohto odvetvia medzi MSP. V roku 2020 dosiahlo 17,2 %, čo je o 3,6 p. b. viac ako u všetkých MSP na Slovensku.
- Z dlhodobého hľadiska sa znižuje podiel MSP vykonávajúcich svoju hlavnú činnosť podnikania v obchode a naopak, narastá význam služieb, najmä služieb obchodných.
- V roku 2020 tvorili muži v TSK takmer trojštvrťinový podiel (71,1 %) na celkovom počte aktívnych fyzických osôb – podnikateľov. Podiel žien predstavoval 28,9 %. Zastúpenie žien v kraji sa postupne zvyšuje.
- V kraji pôsobí z pohľadu veku najviac fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii 40 až 49-ročných. V roku 2020 to bol každý štvrtý (27,5 %) podnikateľ. TSK dosahuje priemerné zastúpenie mladých podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov (16,8 %). Každý desiaty podnikateľ (10,4 %) patril do vekovej kategórie 60 a viac rokov.

- V TSK vzniká najmenej nových MSP. Počas roka 2020 bolo zaregistrovaných 7 451 nových podnikateľských subjektov, čo predstavuje 9,0 % z celého Slovenska. Vplyvom koronakrízy došlo k medziročnému poklesu nových registrácií o 3,9 %.
- Počet zaniknutých subjektov v kraji má v uplynulých troch rokoch klesajúci trend. Vývoj paradoxne nezmenila ani koronakríza. Prijaté podporné opatrenia viedli k poklesu zaniknutých podnikateľských subjektov, medziročne o 15,6 %.
- V roku 2019 sa zastúpenie MSP s kladným hospodárskym výsledkom v kraji znížilo na 67,9 %. TSK však dosahuje najvyšší podiel subjektov s kladným hospodárskym výsledkom spomedzi všetkých regiónov SR.
- MSP v kraji dosahujú najnižšiu zadlženosť v rámci celého Slovenska. Podiel MSP využívajúcich bankové úvery dosiahol 21,2 %. Schopnosť MSP uhrádzať krátkodobé záväzky pohotovostnými prostriedkami a krátkodobými pohľadávkami sa v roku 2019 zlepšila. Mediánová hodnota doby splatnosti záväzkov sa znížila v medziročnom porovnaní, ako aj oproti roku 2015. Pozitívny vývoj zaznamenáva aj doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z obchodného styku.
- Počas roka 2019 vyviezli malé a stredné podniky so sídlom na území kraja tovar v celkovej hodnote 2 242,8 mil. Eur, čo predstavuje takmer tretinu celkového vývozu firiem z kraja. Vývoz realizovalo 3 335 MSP, teda 5,9 % zo všetkých aktívnych MSP v kraji.
- MSP zohrávajú významnejšiu úlohu pri dovoze. V roku 2019 realizovali 38,1 % celkového dovozu firiem z TSK. Na celkovom dovoze MSP na Slovensko sa TSK podieľal len takmer jednou desatinou (8,2 %).
- V high-tech sektoroch bolo v roku 2020 aktívnych 1 889 malých a stredných podnikateľov (vrátane FO - podnikateľov). V porovnaní s rokom 2019 sa početnosť malých a stredných podnikov v high-tech sektoroch znížila o 4,3 %. V predchádzajúcich rokoch sa početnosť malých a stredných podnikov v high-tech sektoroch naopak zvyšovala.
- V high-tech odvetviach pôsobí len 4,4 % všetkých MSP v TSK, čím sa zaraďuje medzi kraje s najnižším zastúpením high-tech MSP. Uvedená skutočnosť poukazuje na nedostatočnú úroveň rozvoja znalostnej ekonomiky v kraji.

Prílohy

Tabuľka 4: Rozdelenie sektorov priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne priemyselnej výroby na základe klasifikácie SK NACE

Technologický sektor	Odvetvia výroby podľa SK NACE Rev. 2
Vysoká technológia	21 výroba základných farmaceutických výrobkov a farmaceut. prípravkov 26 výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov 30.3 výroba lietadiel a kozmických lodí a podobných zariadení
Stredne vysoká technológia	20 výroba chemikálií a chemických produktov 25.4 výroba zbraní a munície 27 až 29 výroba elektrických zariadení; výroba strojov a zariadení i.n.; výroba motorových vozidiel, návesov a prívosov 30 výroba ostatných dopravných prostriedkov bez 30.1 stavba lodí a člnov a bez 30.3 výroba lietadiel a kozmických lodí a podobných zariadení 32.5 výroba lekárskeho a dentálnych nástrojov a potrieb
Stredne nízka technológia	18.2 reprodukcia záznamových médií 19 výroba koksu a rafinovaných ropných produktov 22 až 24 výroba výrobkov z gumy a plastu; výroba ostatných nekovových minerálnych výrobkov; výroba a spracovanie kovov 25 výroba kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení bez 25.4 výroba zbraní a munície 30.1 stavba lodí a člnov 33 oprava a inštalácia strojov a prístrojov
Nízka technológia	10 až 17 výroba potravín; výroba nápojov; výroba tabakových výrobkov; výroba textilu; výroba odevov; výroba kože a kožených výrobkov; spracovanie dreva a výroba výrobkov z dreva a korku okrem nábytku; výroba predmetov zo slamy a prúteného materiálu; výroba papiera a papierových výrobkov 18 tlač a reprodukcia záznamových médií bez 18.2 reprodukcia záznamových médií 31 výroba nábytku 32 iná výroba bez 32.5 výroba lekárskeho a dentálnych nástrojov a potrieb
Spracovateľský priemysel spolu	10 až 33

Tabuľka 5: Rozdelenie sektorov služieb podľa znalostnej intenzity a technologickej úrovne služieb na základe klasifikácie SK NACE

Technologický sektor	Odvetvia služieb podľa SK NACE Rev. 2
Znalostne intenzívne služby	
Znalostne intenzívne služby s vysokou technológiou	59 až 63 výroba filmov, videozáznamov a televíznych programov, príprava a zverejňovanie zvukových nahrávok; činnosti pre rozhlasové a televízne vysielanie; telekomunikácie; počítačové programovanie, poradenstvo a súvisiace služby; informačné služby 72 vedecký výskum a vývoj
Znalostne intenzívne trhové služby (bez služieb s vysokou technológiou a finančného sprostredkovania)	50 vodná doprava 51 letecká doprava 69 až 71 právne a účtovnícke činnosti; vedenie firiem, poradenstvo v oblasti riadenia; architektonické a inžinierske činnosti, technické testovanie, analýzy 73 až 74 reklama a prieskum trhu; ostatné odborné, vedecké a technické činnosti 78 sprostredkovanie práce 80 bezpečnostné a pátracie služby
Znalostne intenzívne finančné služby	64 až 66 finančné služby okrem poistenia a dôchodkového zabezpečenia; poistenie, zaistenie a dôchodkové zabezpečenie okrem povinného sociálneho poistenia; pomocné činnosti finančných služieb a poistenia
Ostatné znalostne intenzívne služby	58 nakladateľské činnosti 75 veterinárne činnosti 84 verejná správa a obrana; povinné sociálne poistenie 85 až 93 vzdelávanie; zdravotníctvo; starostlivosť v pobytových zariadeniach (rezidenčná starostlivosť); sociálna práca bez ubytovania; tvorivé, umelecké a zábavné činnosti; činnosti knižníc, archívov, múzeí a ostatných kultúrnych zariadení; činnosť herní a stávkových zariadení; športové, zábavné a rekreačné činnosti
Znalostne menej intenzívne služby	
Znalostne menej intenzívne trhové služby	45 až 47 veľkoobchod a maloobchod a oprava motorových vozidiel a motocyklov; veľkoobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov; maloobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov 49 pozemná doprava a doprava potrubím 52 skladové a pomocné činnosti v doprave 55 až 56 ubytovanie; činnosti reštaurácií a pohostinstiev 68 činnosti v oblasti nehnuteľností 77 prenájom a lízing 79 činnosti cestovných agentúr, rezervačné služby cestovných kancelárií a súvisiace činnosti 81 činnosti súvisiace s údržbou zariadení a krajinnou úpravou 82 administratívne, pomocné kancelárske a iné obchodné pomocné činnosti 95 oprava počítačov, osobných potrieb pre domácnosti
Ostatné znalostne menej intenzívne služby	53 poštové služby a služby kuriérov 94 činnosti členských organizácií 96 ostatné osobné služby 97 až 99 činnosti domácností ako zamestnávateľov domáceho personálu; nediferencované činnosti v domácnostiach produkujúce tovary a služby na vlastné použitie; činnosti extrateritoriálnych organizácií a združení
Služby spolu	45 až 99